

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Θεωρίες Γλωσσικής Ανάπτυξης

Ενότητα 8: Η γλώσσα ως πόρος νοήματος στην
προσχολική ηλικία (Painter)

Μαριάννα Κονδύλη

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.

Σκοποί ενότητας

- Να συζητηθεί η θεώρηση της Painter για την ανάπτυξη ενός σημασιολογικού μοντέλου για τη σχολική γνώση
- Να εντοπιστούν οι διαφορές μεταξύ κοινής και μη κοινής/εκπαιδευτικής γνώσης
- Να εξηγηθεί η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, ως πράξης μάθησης που σχετίζεται με την εκπαιδευτική γνώση.

Περιεχόμενα ενότητας

- Η έρευνα της Painter για την ανάπτυξη της γλώσσας
- Διαφορές κοινής – εκπαιδευτικής γνώσης
- Η γλώσσα ως πόρος νοήματος για την εισαγωγή του παιδιού στην εκπαιδευτική γνώση

Κοινωνικοπολιτισμικό επίπεδο και κατάκτηση της εκπαιδευτικής γνώσης

- **B. Bernstein** : οι σημειωτικές ανταλλαγές των παιδιών με τις οικογένειες τους διαφοροποιούνται σημαντικά ανάλογα με κοινωνική τάξη που ανήκουν οι ομιλητές.
- Οικογένειες με υψηλό κοινωνικό-οικονομικό status ευαισθητοποιούν περισσότερο τα παιδιά τους με νοήματα που θα τα βοηθήσουν στην μετέπειτα κατάκτηση της εκπαιδευτικής γνώσης.
- Είναι σημαντικό η γλωσσική ανταλλαγή να ιδωθεί σαν μια διαδικασία απόδοσης νοημάτων και η γλώσσα σαν μία διαδικασία «μάθησης του πώς να εννοείς» (το μέσο απόδοσης των νοημάτων) και όχι σαν ένα τυπικό σύστημα γλωσσικών κανόνων.

Εθνογραφικές έρευνες

- Πολλές έρευνες δεν έδωσαν αποτελέσματα, όμως αυτή του Williams (1995) που ερεύνησε γλωσσικές ανταλλαγές μητέρων και παιδιών αντίστοιχων ηλικιών από διαφορετικές τάξεις έδειξε ότι υπήρχαν διαφορές στον τρόπο που οι μητέρες ανέλυαν γλωσσικά στα παιδιά τους τα νοήματα.
- Η έρευνα της Painter είχε στόχο να εξετάσει πώς η αλληλεπίδραση με τους άλλους οδηγεί στην κατάκτηση της σημειωτικής.
- Ερευνητικό της υποκείμενο ο γιος της Stephen κατά την περίοδο από 2,5 έως 5 ετών. Στην ερμηνεία των δεδομένων η ερευνήτρια βασίζεται στη θεωρία της «πολιτισμικής μεταβίβασης» του Bernstein.

Η θεωρία της «πολιτισμικής μεταβίβασης»

- Η γλώσσα δεν είναι ένας ουδέτερος τρόπος έκφρασης μια προϋπάρχουσα δομή σκέψης ή σχέσης με την πραγματικότητα, αλλά είναι αυτή που διαμορφώνει τη συνείδηση.
- Τα παιδιά μαθαίνουν τη γλώσσα αρχικά με τον τρόπο που τους παρέχεται από την οικογένεια και στις γλωσσικές τους κατασκευές επιδρούν οι έννοιες του «υπάρχω» και «κάνω» όπως αυτές νοούνται στο κοινωνικό τους πλαίσιο.
- Η μελέτη έδειξε πώς η αλληλεπίδραση των εμπειριών οδήγησε τον Stephen στη διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου σημασιολογικού μοντέλου που είναι συμβατό με αυτό του σχολείου (εκπαιδευτική γνώση).

Κοινή γνώση vs. εκπαιδευτική γνώση

Κοινή/καθημερινή γνώση

• η γνώση για τον υλικό κόσμο, όλα όσα πρέπει να γνωρίζουμε για την καθημερινή ζωή, εκφραζόμενη από τους καθημερινούς τύπους ομιλίας. Η μάθηση της κοινής γνώσης είναι ανεπίσημη, αυθόρμητη, σποραδική και χωρίς σύστημα. Τα νοήματα κατασκευάζονται καθημερινά και φυσικά.

Εκπαιδευτική γνώση

• μη κοινή γνώση, χρειάζεται συγκεκριμένο πλαίσιο(σχολείο) και χρόνο. Σχετίζεται με νοήματα περισσότερο ειδικά και αφηρημένα και έτσι δεν κατακτάται μέσω απλής παρατήρησης αλλά χρειάζεται διδασκαλία και σκέψη

Κοινή γνώση vs. εκπαιδευτική γνώση

Κοινή/καθημερινή γνώση

- βασίζεται στην προσωπική εμπειρία και στην παρατήρηση, δεν έχει τεχνικά νοήματα, ο ρυθμός του καθενός στην κατάκτηση της διαφέρει.

Εκπαιδευτική γνώση

- είναι απομακρυσμένη από την προσωπική εμπειρία, βασίζεται σε σημειωτικές αναπαραστάσεις, εμπεριέχει και την γραπτή γλώσσα,, ο ρυθμός μάθησης οργανώνεται από τον δάσκαλο και τα γεγονότα της ακολουθούν χρονολογική σειρά.

Χαρακτηριστικοί τρόποι απόδοσης νοήματος για την εισαγωγή του παιδιού στην εκπαιδευτική γνώση

1. Μάθηση μέσω ορισμών.
2. Μάθηση μέσω βασικών κατηγοριοποιήσεων.
3. Μάθηση μέσω συμφραζόμενων πληροφοριών
4. Μάθηση μέσω κειμενικών πληροφοριών και εξαγωγής συμπερασμάτων
5. Μάθηση μέσω ανταλλαγής πληροφοριών.

Μάθηση μέσω ορισμών

Παράδειγμα:

[S has been singing Mary had a little lamb]

S: Fleece, not feece, no; not teece; not teece [laughing]

M: No, not teeth.

F :[sings] Teeth were as white as snow.

S: No, not teeth, fleece.

M: Yes, fleece; fleece is the wool on the lamb.

All the lamb's soft wool is called fleece.

- Στο παραπάνω παράδειγμα η λέξη «προβιά» προσδιορίζεται περιφραστικά από την φράση «το μαλλί του προβάτου». Αυτός είναι ένας τρόπος εκμάθησης λεξιλογίου, αλλά και ένας τρόπος μετάδοσης πληροφοριών από τους ενήλικους στα παιδιά.
- Η εξήγηση αυτή δεν παρέχει την δυνατότητα παρατήρησης και έτσι παρέχει στα παιδιά ένα πιο αφηρημένο και γενικό τρόπο μάθησης που ενισχύει την εκπαιδευτική γνώση και τη γραμματική μεταφορά.

Μάθηση μέσω βασικών κατηγοριοποιήσεων

Παράδειγμα:

[M teases that zoo bears fancy some “juicy boys” to eat.]

S: We’ re not juicy boys, cause we haven’t got juice in.

- Στο παραπάνω παράδειγμα ο S διορθώνει την μητέρα του μέσω της εξήγησης που δίνει γιατί δεν είναι «ζουμερό αγόρι», έχοντας στο μυαλό του ένα πιθανό κριτήριο για το πώς είναι το σώμα του.
- Το στοιχείο αυτό είναι μία καινούρια ικανότητα χειρισμού της γλώσσας. Στο στάδιο αυτό, μέσα και από άλλα παραδείγματα, γίνεται σαφές ότι ο S αρχίζει να χρησιμοποιεί συνδέσμους (π.χ. When) και υποθετικές προτάσεις, θέτοντας τις βάσεις για ταξινομήσεις.
- Μέχρι την ηλικία των τεσσάρων, εστιάζει ολοκληρωτικά σε γενικές κατηγορίες και στις σχέσεις τους, πηγαίνοντας από το ειδικό στο γενικό.

Μάθηση μέσω συμφραζόμενων πληροφοριών

- Ενώ μέχρι το προηγούμενο στάδιο τα παιδιά βασίζονταν κυρίως στην εμπειρία για να ερμηνεύσουν πληροφορίες, σε αυτό το στάδιο αρχίζουν να απομακρύνονται από αυτές και να δημιουργούν ιστορίες και λογικά συμπεράσματα, απομακρυσμένα και αναφερόμενα σε ένα τρίτο πρόσωπο.
- Αφού οι ενήλικες έχουν φέρει σε επαφή τα παιδιά με την χρήση των υποθετικών προτάσεων, αρχίζουν και τα ίδια να σκέφτονται «τι θα μπορούσε να συμβεί αν...», αρχίζοντας να αναπτύσσουν την ίδια τεχνική.

Παράδειγμα:

S: Mum, could you cry, could you cry or not;

M: Yes, I could cry.

S: how?

M: what do you mean? **if** I hurt myself, I might cry, same as you.

S: **if** you fell down bump really, really hard.

M: Yes.

Μάθηση μέσω κειμενικών πληροφοριών και εξαγωγής συμπερασμάτων

- Τα παιδιά μαθαίνουν μέσω λεκτικών οδηγιών/γλωσσικών νοημάτων και όχι μέσω παρατήρησης ή δοκιμής και λάθους.
- Το γεγονός αυτό βοηθά την εισαγωγή τους στην αφηρημένη γνώση. Επίσης, ακολουθούν την λογική του κειμένου και εξαγουν τα ίδια λογικά συμπεράσματα.

Παράδειγμα:

[F,S have noticed a sports car in the traffic and begin talking about sports cars]

F:and the go fast, because they' ve got a big engine.

S: but that doesn't go faster than us. See? We will go faster.

F: he's not trying; if he was really trying, he could go much faster than us.

S:if he goes very fast, he can- if he goes very fast, he can beat us.

- Στο παράδειγμα που προηγήθηκε φαίνεται ότι ο S. αναδιατυπώνει την δήλωση του πατέρα του, βασισμένος στη παρατήρηση του.
- Στη συνέχεια όμως, δε μαθαίνει απλώς περισσότερα για τα «γρήγορα αυτοκίνητα», αλλά διατυπώνει μία πραγματική πρόταση, η οποία έχει επηρεαστεί από μία «γλωσσική κατάσταση» και αυτό έχει μεγαλύτερη εγκυρότητα από την απλή παρατήρηση.

Μάθηση μέσω ανταλλαγής πληροφοριών

- Το τελευταίο χαρακτηριστικό της σημειωτικής διαδικασίας είναι η χρήση της γλώσσας να αντιμετωπίζει το ίδιο το άτομο σαν αποδέκτη της μάθησης και τα νοήματα των άλλων σαν πηγές πληροφοριών.
- Ερωτήσεις που τίθενται από τα παιδιά (do you know...), ζητούν την απόδοση νοημάτων από τους ενήλικους .
- Τα παιδιά σε αυτό το στάδιο κάνουν χρήση «έμμεσου λόγου», χρησιμοποιούν δηλαδή πληροφορίες που έχουν ακούσει από άλλους και αυτό είναι σημαντικό γιατί καταλαβαίνουν ότι μπορούν να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες πηγές, όπως και από βιβλία.

Παράδειγμα:

S: that's not very long; it's only eight sleeps.

M:that's right!

S: I know, **cause Hal told me.**

Συμπερασματικά

- ☑ Όλα τα παραπάνω αναφέρονται από τον Whorf ως «τρόποι ομιλίας» (“fashions of speaking”).
- ☑ Οι προσδιοριστικοί τρόποι μάθησης επιτρέπουν στον ομιλητή να παρακολουθεί το νόημα, παρά την αναφορά (Compare a pet is an animal who lives in your house with that's a pet). Μαθαίνοντας μέσα από προσδιορισμούς έχει πιθανόν το παιδί τα μέσα για να εισαχθεί στην αφηρημένη γνώση (ειδικό → γενικό) και να κάνει στη συνέχεια χρήση της **γραμματικής μεταφοράς**.

☑ Ο Σ. Μέχρι την ηλικία των 5 είχε μάθει να κάνει γενικεύσεις, να μαθαίνει μέσα από προσδιορισμούς βασισμένους στο νόημα αναπτύσσοντας καινούριους τρόπους χρήσης της γλώσσας.

Η γλώσσα σταδιακά απομακρύνεται από τα φαινόμενα της εμπειρίας του και αν και δεν μπορεί ακόμα να διαβάσει έχει αποκτήσει όλα τα απαραίτητα εφόδια για να αντιμετωπίσει την εκπαιδευτική γνώση και να ανταποκριθεί στις σχολικές απαιτήσεις.

Αντίθετα, παιδιά των οποίων το κοινωνικό-οικογενειακό τους περιβάλλον έχει διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας από αυτό του σχολείου αντιμετωπίζουν ασυνέχεια στη μάθηση.

Βιβλιογραφία

Painter, C. (1999). Preparing for school: Developing a semantic style as a recourse for thinking: A linguistic view of learning. In Christie, F. (1999) (ed.). *Pedagogy and the Shaping of Consciousness. Linguistic and Social Processes*, 66-87. London: Cassell.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Μαριάννα Κονδύλη 2015.
«Θεωρίες Γλωσσικής Ανάπτυξης. Η γλώσσα ως πόρος νοήματος στην
προσχολική ηλικία (Painter)». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1547>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι παράγωγα έργα, Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

